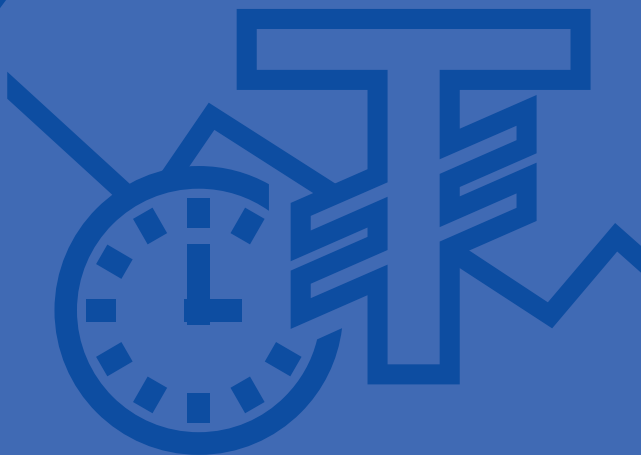

МОНГОЛБАНК
МОНГОЛ УЛСЫН ТӨВ БАНК

ИНФЛЯЦ

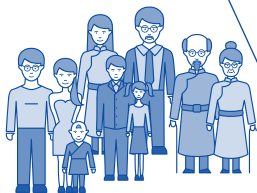
Энэхүү гарын авлагыг "Олон нийтийн санхүүгийн суурь мэдлэгийг дээшлүүлэх хөтөлбөр"-ийн хүрээнд боловсруулав.

Монголбанкны зөвшөөрөлгүйгээр товхимлыг цахим болон хэвлэмэл байдлаар, бүтнээр, эсхүл хэсэгчлэн хувилах, хэвлэх бусад хэлбэрээр түгээхийг хориглоно.

© Монголбанк

Үнэгүй тараагдана.

ГАРЬДЫН ГЭР БҮЛ

Сэдвийг амьдралд ойртуулах, ойлгомжтой болгох үүднээс Монголын мянга, мянган өрхийг төлөөлсөн Гарьдын гэр бүлийн гишүүдийн хийсвэр дүрийг жишээнд ашиглан айл өрх бүрт тулгардаг санхүүгийн асуудлыг зөв шийдвэрлэхэд туслахыг зорилоо. Та бүхэнд Гарьдын өрхийн гишүүдийг товч танилцуулъя.

Өвөө **Самбуу**
80 настай

Эмээ **Должин**
73 настай

Аав **Гарьд**
45 настай
Төрийн албан хаагч

Ээж **Алимаа**
43 настай
Гэрийн эзэгтэй

Том хүү **Тэмүүлэн**
25 настай

Бэр **Солонго**
24 настай

Дунд хүү **Тэнгис**
17 настай

Ач хүү **Хасар**
3 настай

Отгон охин **Тамир**
6 настай

1. Үнийн өсөлт ба амьжиргааны өртгийн уялдаа холбоо

Хүн аж амьдралаа зохицуулахдаа өдөр тутам мөнгөтэй холбоотой шийдвэр гаргадаг. Үүнийг санхүүгийн шийдвэр гэж нэрлэнэ. Бид санхүүгийн оновчтой шийдвэр гаргаснаар мөнгөө зөв зарцуулж, хуримтлал үүсгэн, ая таатай амьдрах боломж бүрдүүлж чадна. Гэтэл биднээс хамаарахгүйгээр өөрчлөгдөж, эргээд бидний амьдралд нөлөөлдөг хүчин зүйлс байна. Жишээ нь: Ажил эрхлэлт, улсын эдийн засгийн байдал, зээлийн хүүний түвшин, мөнгөний нийлүүлэлт гэх мэт. Эдгээрээс бидний өдөр тутмын амьдрал, амьжиргаанд хамгийн их нөлөө үзүүлдэг хүчин зүйлийн нэг нь инфляц юм.

Инфляц:

Үнийн ерөнхий түвшний өсөлтийг харуулсан үзүүлэлт юм.

Инфляцыг бид хялбараар бараа, үйлчилгээний үнийн өсөлт, мөнгөний худалдан авах чадварын бууралт гэж ойлгож болно.

Зураг 1. Инфляц

Хэрэв инфляцгүй байвал юмны үнэ өөрчлөгдөхгүй. Гэтэл инфляц өсөхөд мөнгөний худалдан авах чадвар буурч, барааны үнэ өсдөг. Жишээ нь: “Атар” талхны үнэ 1990 онд 1.2 төгрөг байсан бол 2020 онд 1320 төгрөг болж 1100 дахин өссөн байхад, мөнгөний худалдан авах чадвар харин урвуугаар 1100 дахин буурчээ.

1 төгрөг 20 мөнгө

1990 он

1320 төгрөг

2020 он

Зураг 2. Талхны үнийн өсөлт

Гэхдээ инфляцыг зөвхөн нэг барааны үнийн өсөлтөөр биш хүмүүсийн голлон хэрэглэдэг бараа, үйлчилгээний үнийн дундаж түвшний өсөлтөөр хэмжинэ. Бүх бараа, үйлчилгээний үнийн өөрчлөлтийг улсын хэмжээгээр нэг бүрчлэн хэмжих боломжгүй. Иймээс хүн амын өргөн хэрэглээний гол нэрийн бараа, үйлчилгээг сонгон авч, тэдгээрийн үнийн дундаж өөрчлөлтийг тооцдог. Сонгон авсан эдгээр бараа, үйлчилгээг **ХЭРЭГЛЭЭНИЙ САГСНЫ БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ** гэнэ.

Сагсны бараа, үйлчилгээ:

Айл өрхийн бүх хэрэглээг төлөөлж чадах өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний нэр төрлийн багцыг хэлнэ. Хэрэглээний сагсны бүтцийг айл өрхүүдийн хэрэглээ, түүний хэв маягт судалгаа хийсний үндсэн дээр тодорхойлдог. МУ-ын хэрэглээний сагс нийт 12 бүлгийн 373 бараа, үйлчилгээнээс бүрдэж байна.

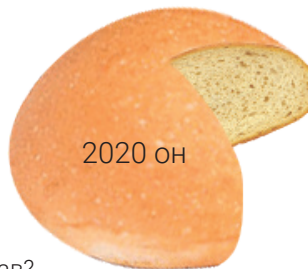
Инфляцыг зөвхөн Үндэсний Статистикийн Хороо тооцно.
Монгол Улсын Үндэсний Статистикийн Хороо

Дээрх нэр төрлийн бараа, үйлчилгээний үнийн дундаж өсөлтөөр инфляцыг хэмжинэ. Хэрэв зах зээл дээр бараа, үйлчилгээний үнэ өсөөд байвал иргэдийн амьдралд муугаар нөлөөлдөг.

Үүнийг нөгөө талаас авч үзвэл, инфляц өсөхөд айл өрхийн олж байгаа орлого буюу мөнгөнийх нь худалдан авах чадвар буурна. Жишээ нь: Инфляц 25 хувиар өсөхөд 1000 төгрөгийн худалдан авах чадвар 25 хувиар буурна. Үүнийг талхаар зүйрлэн харуулъя.

2016 он

2020 он

Талхны 4-ний 1 нь хааччихав?

Зураг 3. Нэг мянган төгрөгийн худалдан авах чадвар

2. Инфляц хадгаламжид нөлөөлөх нь

Инфляц мөн иргэдийн хуримтлал, хадгаламжид сөргөөр нөлөөлнө. Инфляцын түвшний өсөлт хадгаламжийн хүүний өсөлтөөс давсан тохиолдолд иргэдийн хадгаламж үнэгүйдэж эхэлдэг. Хадгаламж төдийгүй бусдад бэлэн мөнгө зээлдүүлсэн тохиолдолд мөн адил үр дагаврыг авчирна. Энэ талаар иргэн Гарьдын хадгаламж дээр жишээ авч үзье.

Гарьд 45 настай.

Түүний гурав дахь хүү Тэнгис 17 настай. Дараа жил дээд сургуульд элсэн орох зорилготой бөгөөд түүний орохыг хүссэн дээд сургуулийн жилийн сургалтын төлбөр 1,000,000 (нэг сая) төгрөг байна.

Иргэн Гарьд хүүгийнхээ сургалтын төлбөрт зориулж 1,000,000 төгрөгийг нэг жилийн хугацаатай, жилийн 13 хувийн хүүтэй хадгаламжид хийв.

ГЭТЭЛ...

Жилийн дараа инфляцын түвшин 8 хувиар өссөн тул Тэнгисийн элсэн орохоор төлөвлөж байсан дээд сургууль нэг жилийн сургалтын төлбөрөө 8 хувиар нэмэгдүүлжээ.

Үүний үр дүнд юу болох вэ?

Гарьдын хадгаламж жилийн дараа хүүний хамт 1,130,000 төгрөг болсон бол Тэнгисийн орохоор зорьсон дээд сургуулийн сургалтын төлбөр 1,080,000 төгрөг болж нэмэгджээ.

Жилийн өмнө нэг жилийн сургалтын төлбөрийг төлөхөд хүрэлцэхүйц мөнгө Гарьдын хадгаламжид байсан. Гэтэл тэрбээр мөнгөө банкинд хадгалуулаагүй бол жилийн дараа мөнгөний үнэ цэнэ буурч, сургалтын төлбөр төлж хүрэлцэхгүй болох байжээ.

ТАНЫ СОНОРТ:

Манай улсад 1992 онд инфляцын түвшин 325.5 %-д хүрч байжээ.

3. Инфляц байх шаардлагатай юу?

Үнэ өсөх бус эсрэгээр буурах нь бизнес эрхлэгчдэд сөрөг нөлөөтэй байдаг. Учир нь ирээдүйн зарах бүтээгдэхүүнийх нь үнэ нэмэгдэхгүй, буурснаар орлого нь буурах аюултай. Энэ нь ажиллагчдынхаа цалин өсөхгүй, эсвэл урамшуулал олгохгүй гэсэн үг юм. Ингэснээр ажиллагчид хөдөлмөрлөх сонирхолгүй болох, бүтээмж, үйлдвэрлэл буурахад нөлөөлнө.

Нөгөө талаас инфляц өндөр байх нь иргэдийн худалдан авах чадвар буурах, улмаар амьдралын түвшин муудаж, ядуурал нэмэгдэхэд түлхэц өгөх аюултай.

Тиймээс үнэ урт хугацаанд нам тогтвортой хэмжээнд өсөх нь хамгийн зохистой. Хөгжиж байгаа улсын хувьд инфляц 5-8 хувь өсөх нь хамгийн зохистой гэж үздэг. Учир нь тэнд нэг талдаа эдийн засгийн бүтээмж сайн байна, нөгөө талдаа худалдан авах чадвар хангагдана.

4. Үнэ тогтвортой байхын ач холбогдол

Инфляц нь ажилгүйдэл, ядуурал гэх мэт нийгэм, эдийн засгийн үзүүлэлтүүд шиг үргэлж олны анхаарлын төвд байдаг сэдэв биш бөгөөд үнэ тогтвортой үед “мартагддаг” гэж хэлж болно. Харин үнэ өсч, инфляц нэмэгдэх үед л бидний анхаарлын төвд ирдэг.

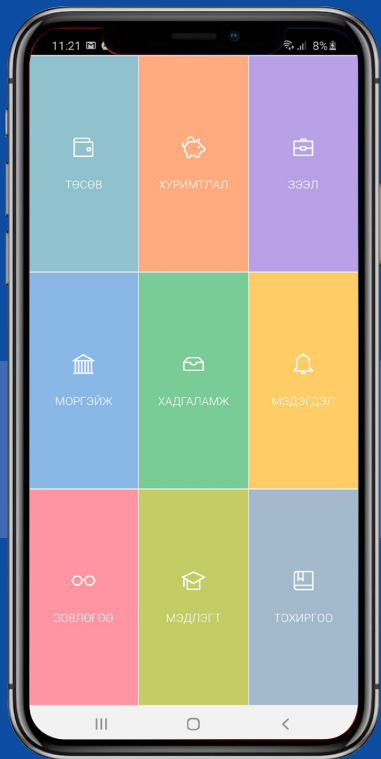
Зураг 4. Зимбабве улсын 2008 онд хэрэглэж байсан мөнгөн тэмдэгт

Үнэ тогтвортой байна гэдэг нь нийт ард иргэдэд ашигтай зүйл бөгөөд эдийн засаг тогтвортой, үр ашигтай ажиллах суурь хөрс болдог. Учир нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнийн өөрчлөлт бол худалдан авч буй хэрэглэгчид, мөнгөө хадгалуулж буй хадгаламж эзэмшигчид, эсвэл хөрөнгө оруулалт хийж буй бизнесийн байгууллагууд гээд хэн бүхэнд шууд нөлөөтэй. Харин үнэ тогтворгүй үед иргэдийн бодит орлого буурах, ядуурал нэмэгдэх, нийгэмд тэгш бус байдал даамжрах г.м. олон сөрөг үр дагавар бий болдог.

Үнэ тогтворгүй үед юу үүсэх вэ?

- ❁ Зимбабве улсад 2008 онд эдийн засгийн болон мөнгөн тэмдэгтийн гүн хямрал болж үнийн өсөлт 231 сая хувьд хүрч, 100 триллионы мөнгөн дэвсгэрт гүйлгээнд гаргахад хүрч байв. Үүгээр гипер инфляц иргэдийн худалдан авах чадварт хэрхэн нөлөөлж, эдийн засгийг сүйрүүлдгийг харж болно.
- ❁ Мөнгөн хуримтлалыг богино хугацаанд үнэ цэнэгүй цаас болгон хувиргах хурдтай үнийн өсөлт нь банк санхүүгийн системийг хэрхэн тогтворгүй болгодгийг 2019 онд Аргентин Улсад инфляц 57%-д, Венесуэлд 39000%-д тус тус хүрснээс харж болно.
- ❁ Инфляц хасах утгатай буюу бүтээгдэхүүний үнэ өсөх биш харин буурч, "Дефляци"-тай байх үед компаниуд зардлаа бууруулахын тулд хөрөнгө оруулалтаа танах, ажиллах хүчээ цомхтгох замаар эдийн засаг агшдаг болохыг Японы сүүлийн 30 жилийн түүхээс харж болно.

Үнэ тогтворгүй, савлагаатай байхын зовлонг Монголчууд ч амсаж туулсан бөгөөд 90-ээд оны эхэнд инфляц 300% давж, жилийн дотор үнэ 3 дахин өсөхөд иргэдийн хэрэглээ, худалдан авах чадвар, хэтэвч дэх мөнгөнд ихээхэн халгаатай дарамт учирч байсан билээ.

Төсөвчин

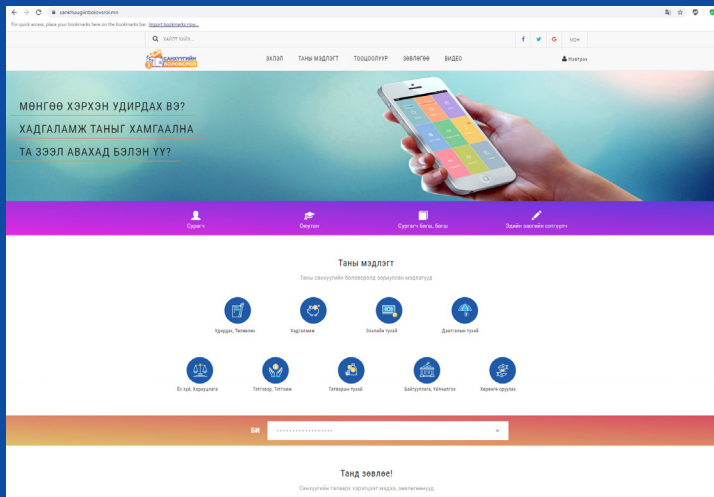
on GooglePlay

on App Store

Энэхүү аапликейшн нь өөртөө хуримтлал тооцоологч, хадгалагч, зээл тооцоологч, ипотек, төсөвлөгч зэрэг тооцоолууруудыг багтаасан.

www.sankhuuginbolovsrol.mn

 /mongolbank.mn

 /Санхүүгийн боловсрол

 /@mongolbank_mn

 www.mongolbank.mn

 /Mongolbankmn

 info@mongolbank.mn

 11 310081